# * קצורי * באורי * לקוטי * האלשיך הק' פ' וישלח

**השי"ת סיבב סיבות שהמלאכים שבאו לקראתו לקבל פניו כבר הלכו לארץ ישראל, בכדי שיעקב ייותר לבדו, וזה בכדי לגלות כוחו, שיכול הוא בשר ודם לנצח מלאך**

**(פרק לב: כב-כה) ותעבר המנחה על פניו והוא לן בלילה ההוא במחנה: ויקם בלילה הוא ויקח את שתי נשיו ואת שתי שפחתיו ואת אחד עשר ילדיו ויעבר את מעבר יבק: ויקחם ויעברם את הנחל ויעבר את אשר לו: ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו עד עלות השחר... (כט) ויאמר לא יעקב יאמר עוד שמך כי-אם ישראל כי שרית עם א-להים ועם אנשים ותוכל:**

א. הנה יקשה. ראש הפסוק בלתי מתקשר עם סופו. (ותעבר המנחה על פניו - עם - והוא לן בלילה ההוא במחנה)!

ב. מה מודיענו כי לן במחנה? ואנה ילין אם לא במחנהו?

ג. מה הנחיצות הלז לקום בלילה ולהעביר את כל אשר לו בטרם הבקר?

ד. אומרו **ויותר יעקב לבדו**, אם עבר הכל ידוע שיותר לבדו!

ה. איך נאבק איש עמו? ואיה כל מחנה א-להים? ואיך לא שמרוהו? ותקע כף ירך יעקב!

אמנם הנה כתבנו למעלה כי טרם הלכו מלאכי חוץ לארץ אשר אתו, פגעו בו מחנה א-להים וקרא למקום ההוא מחנים על שם שתי המחנות. והנה אחר שליחות המלאכים נסעו משם מחנה חוץ לארץ ונשארו מחנה א-להים הם מחנה ארץ ישראל שקדמו להקביל פניו ליכנס עמו מעבר יבק לארץ ישראל.

ונבא אל הענין והוא כי הנה דרך הצדיקים לבלתי עשות עיקר מהכנות טבעיות רק מן הסיוע הא-להי.

והנה היה ליעקב סיוע א-להי הוא מחנה א-להים שעמו, אמר שאף על פי שו**תעבור המנחה על פניו** לא בטח בזה, כי-אם **והוא לן בלילה ההוא במחנה** הידוע הוא מחנה א-להים הנזכר למעלה תוך המחנה שהיה לפניו, מיראתו (ובזה נתיישב קושיא א. ראש הפסוק בלתי מתקשר עם סופו. (ותעבר המנחה על פניו - עם - והוא לן בלילה ההוא במחנה!

**וקושיא ב.** מה מודיענו כי לן במחנה? ואנה ילין אם לא במחנהו?)

ועודנו עומד שם נתן אל לבו הלא מחנה ארץ ישראל זה, ואולי אם אתעכב פה בחוץ לארץ לא ימתינו עד הבקר שאעבור בנחל לארץ ישראל, ואם לכבודי יתעכבו אין ראוי שלמעני יתעכבו בחוץ לארץ והם מלאכי ארץ ישראל, ומה גם בלילה זמן השראת טומאה בעולם (ובזה נתיישב קושיא ג. מה הנחיצות הלז לקום בלילה ולהעביר את כל אשר לו בטרם הבקר?)

על כן **ויקם בלילה הוא** וכו' **ויעבר את אשר לו.** והנה כאשר עבר הוא מעבר יבק וגם העביר את כל אשר לו, עבר גם מחנה א-להים אתם, כי לכך כיוון.

וכאשר חזר הוא על פכים קטנים, אז **ויותר יעקב לבדו** בלי מחנה א-להים גם הוא (ובזה נתיישב קושיא ד. **ויותר יעקב לבדו**, אם עבר הכל ידוע שיותר לבדו!

**וקושיא ה.** איך נאבק איש עמו? ואיה כל מחנה א-להים? ואיך לא שמרוהו? ותקע כף ירך יעקב!)

אז **ויאבק איש עמו**, והנה חלקו רבותינו ז"ל אם מיכאל היה, או סמאל שרו של עשו. והנכון על פי המשך הכתובים שהיה שרו של עשו.

והענין כי אחר אשר נצטער יעקב על שלא בטח בו יתברך מבלי יכנע לעשו, אז רצה הקדוש ברוך הוא להראות לו כי גדול הוא לפניו יתברך, ולא יעשה לו כאשר עם זולתו שפוקד ה' למעלה את השר, כד"א 'יפקוד ה' על צבא המרום במרום' ואחר כך מוסר את העם אשר תחתיו ביד הטוב בעיני ה', כי-אם, גם את שרו אתן בידך, שאתה תכניעהו, בלי שום אחד ממחנה א-להים, ומכל שכן אחרי כן את עשו.

וזהו, **ויאבק איש, עמו**, מי נתמלא אבק? האיש שעמו, הוא שרו, וזה שאמר לו, **כי שרית עם א-להים** וכו', לומר, הנה דרכו יתברך, שהוא עצמו 'פוקד את צבא המרום במרום' ואחר כך 'ואת מלכי האדמה וכו',

אך תחת א-להים אתה, **כי שרית עם א-להים**, הוא השר, 'באדמה', ומכל שכן **שעם אנשים** שתחתיו, **ותוכל** לשון עבר כאילו כבר יכולת:

ו: או שעור הענין: בשום לב אל אומרו **ויקם בלילה הוא**, כי מלת **הוא** מיותר!

אך יאמר, הנה הוא לן בלילה ההוא במחנה א-להים, הוא תוך המחנה כמדובר. ובעוד לילה, המחנה ההוא עזבו ועבר מעבר יבק לארץ ישראל. ובראות עצמו משולל מהם קם בלילה **ויקם** וכו',

וזהו, **ויקם בלילה הוא**, כלומר מה שקם בלילה להעבירם, היה, להיות **הוא**, כלומר, לבדו, כי מחנה א-להים כבר עבר, ועל כן, **ויקח** וכו' **ויעבר את כל אשר לו**. ופירש הטעם, שהוא, על כי **ויותר יעקב לבדו**.

והא-להים עשה, להראותו, כי גם את שרו של עשו יוכל, ומה גם את עשו עצמו, כמדובר. כי לא היה בא אצלו להלחם בו אם לא היה יעקב לבדו בלי מחנה א-להים והיה באישון לילה, כי אז שליטתו, וגם בחוץ לארץ, ואת כל אלה הכין הוא יתברך, למען יערב אל לבו שרו של עשו להלחם ביעקב,

וזהו, **ויותר** כו', ובזה, **ויאבק איש עמו**, ויראהו הוא יתברך, כי גם בו ישליטנו **הא-להים**, ככל הכתוב.

וזהו **ויאבק** וכו' - לרבותינו ז"ל מי נתמלא אבק וכו' או על דרך הפשט מי היה נאבק ונאחז ממי - **האיש**. כי ויאבק הוא לשון נפעל והיה **עד עלות השחר** כי עד אז יש שליטה לחיצונים:

~ ~ ~

**המדרגות שבשם יעקב, ושם ישראל, והקשר ביניהם, ואשר רק השי"ת נתן לו השם ישראל, ולא שרו של עשו**

~

**(פרק לה: י) ויאמר לו א-להים שמך יעקב לא יקרא שמך עוד יעקב כי-אם ישראל יהיה שמך ויקרא את שמו ישראל:**

(ז) הנה אומרו **שמך יעקב** הוא מיותר!

(ח) וכן אומרו **יהיה שמך** עד סוף פסוק **ויקרא את שמו ישראל**!

והנה אמרו רבותינו ז"ל לא שיעקב יעקר ממקומו וכו':

(ט) וראוי לשים לב למה באברהם נתבטל שם אברם לגמרי ולא ביעקב?

אך אחשוב במה שאמרו בתנחומא, כי הקרא אברהם היה כי היו חמשה איברים שברמ"ח איבריו חסרים אשר נאמר בהם ערלה, שתי אזנים ולב ושפתים וראש הגויה, ועל ידי תיקון ערלת הגוף נשתלם בכל רמ"ח איבריו.

ועל כן, אם היה נשאר שם אברם היה נראה שעדיין היו חסרים אותם החמשה איברים, על כן נקרא תמיד אברהם שעולה רמ"ח, שמורה שבכולם נשתלם (ובזה נתיישב קושיא (ט) למה באברהם נתבטל שם אברם לגמרי ולא ביעקב?)

מה שאין כן ביעקב, כי נקרא יעקב על שם שידו אוחזת בעקב עשו, שיד זרעו מושלה לו בעקבות ממשלת עשו, כמו שאמרו במדרש בראשית רבה,

ועוד הוסיף אחר כך, כי גם עם מלאכים נשתרר, כד"א, **כי שרית עם אלהים**, ועל כן, כי באונו שרה את אלהים, נקרא ישראל.

והנה בבחינה זו, שני השמות כאחד טובים, על כן אמר, **שמך יעקב**, ולא יעקר שם זה, ועם כל זה **לא יקרא שמך יעקב** שיהיה עיקר **כי-אם ישראל**.

ושיעור הכתוב, **שמך יעקב** כמקודם, מטעם שנקרא בעת הולדו שתופס המלכות אחרי אדום (ובזה נתיישב קושיא (ז) **שמך יעקב** הוא מיותר!) ועם כל זה, **לא יקרא שמך יעקב, כי ישראל יהיה** עיקר:

ועוד טעם שני, אל בלתי עקור שם יעקב, והוא **ויקרא את שמו ישראל**.

(י) והוא בשום לב אל מלת **את (שמו ישראל)**. שהיא מיותרת, שהיה לו לומר, 'ויקרא שמו ישראל'!

אך הוא, כי קרא את שמו שהוא את שם יעקב שהוא שמו, כאומרו **שמך יעקב**, קרא את אותו השם (יעקב ג"כ) ישראל (ובזה נתיישב באופן ב' קושיא (ז) **שמך יעקב** הוא מיותר!),

לומר, כי ביושר היה כל מה שהיה נראה שהיה בעקבה, וזהו רבוי **האת**, באופן שהוצרך השנוי משני טעמים,

א. על כי שרה את אלהים,

ב. על כי כל אשר חשבו היות עקבה היה יושר כי מה' היו לו הברכות.

והשאר שם יעקב גם כן משני טעמים:

א. על שידו אוחזת בעקב עשו,

ב. ועל מה שגם העקבה היה יושר, ולא שיאמרו שעד כה היה לו עקבה ומעתה נשתנה ליושר:

ועוד אפשר בכוונת הכתוב, לבל יעלה על לב איש לומר, הלא המלאך קראו ישראל, כאומרו **לא יעקב יאמר עוד שמך כו'**, לזה אמר, **שמך יעקב**, כלומר, עדיין **שמך יעקב**, כי המלאך לא היה רק כמבשר העתיד, כמפורש שם,

וזהו, **לא יקרא** כו' **כי-אם ישראל יהיה שמך**, כלומר, מעתה יהיה, ולא מאז.

וזהו, **ויקרא את שמו ישראל**, כלומר, כי הוא יתברך קראו ולא המלאך (ובזה נתיישב קושיא (ח) **יהיה שמך** עד סוף פסוק **(ויקרא את שמו ישראל)**)

ובכלל השררה הרמוזה בשם ישראל אמר שירבה **ומלכים מחלציך יצאו**:

~ ~ ~

## על מה היתה פרטי הודאות יעקב לה' בהבאתו קרבנותיו ועשיית מצבה ומזבח

~

**(פרק יב: ז) וירא י-הוה אל אברם ויאמר לזרעך אתן את הארץ הזאת ויבן שם מזבח לי-הוה הנראה אליו:**

**(פרק לה: א-ד) ויאמר א-להים אל יעקב קום עלה בית א-ל ושב שם ועשה שם מזבח לא-ל הנראה אליך בברחך מפני עשו אחיך: ויאמר יעקב אל ביתו ואל כל אשר עמו הסרו את אלהי הנכר אשר בתככם והטהרו והחליפו שמלתיכם: ונקומה ונעלה בית א-ל ואעשה שם מזבח לא-ל הענה אתי ביום צרתי ויהי עמדי בדרך אשר הלכתי: ויתנו אל יעקב את כל אלהי הנכר אשר בידם ואת הנזמים אשר באזניהם ויטמן אתם יעקב תחת האלה אשר עם שכם:**

**(ו-ח) ויבא יעקב לוזה אשר בארץ כנען הוא בית א-ל הוא וכל העם אשר עמו: ויבן שם מזבח ויקרא למקום א-ל בית א-ל כי שם נגלו אליו הא-להים בברחו מפני אחיו: ותמת דברה מינקת רבקה ותקבר מתחת לבית א-ל תחת האלון ויקרא שמו אלון בכות:**

**(יא-טו) ויאמר לו א-להים אני א-ל ש-די פרה ורבה גוי וקהל גוים יהיה ממך ומלכים מחלציך יצאו: ואת הארץ אשר נתתי לאברהם וליצחק לך אתננה ולזרעך אחריך אתן את הארץ: ויעל מעליו א-להים במקום אשר דבר אתו: ויצב יעקב מצבה במקום אשר דבר אתו מצבת אבן ויסך עליה נסך ויצק עליה שמן: ויקרא יעקב את שם המקום אשר דבר אתו שם א-להים בית א-ל:**

(י"א) ראוי לשים לב למה שלחו יתברך ללכת לבית א-ל? ולא יעשה שם המזבח (בשכם)!

(י"ב) ולמה יחויב יהיה במקום שנראה אליו הא-להים בברחו מפני עשו?

(י"ג) וגם אומרו **ושב שם** שהוא מיותר! ואם הוא שלא יעשה שם מזבח עד יקבע ישיבה שם הלא טוב טוב הוא ימהר יחיש לעשות המזבח לה'!

(י"ד) וגם למה לא עשה (רק) מזבח כמצותו יתברך רק גם מצבת אבן?

(ט"ו) וגם אומרו **הסירו את אלהי הנכר** כו' **ונקומה** כו' שנראה שאם לא להיותם חפצים לעלות בית א-ל לא היה מצוה אותם יסירו את אלהי הנכר!

(ט"ז) וגם למה שינה בהם באומרו **לא-ל העונה** כו' ולא אמר לא-ל הנראה אלי בברחי כמאמרו יתברך?

(י"ז) וגם אומרו **לוזה היא בית א-ל**, מה צורך הזכרת שתי שמותיהם?

(י"ח) וגם אומרו **ויקרא למקום** כו', מה ענין אומרו **א-ל בית א-ל** שהוא כמשולל הבנה, והיה לו לומר ויקרא למקום בית א-ל!

(י"ט) וגם למה נקרא מקום זה שלשה פעמים בית א-ל.

א. בפרשת ויצא.

ב. בפסוק זה: (**ויקרא למקום א-ל בית א-ל**)

ג. לפנים **ויקרא למקום אשר דבר... בית א-ל**?

(כ') וגם למה מודיענו מיתת דבורה ושקרא למקום **אלון בכות**?

(כ"א) וגם אומרו **וירא** כו' **עוד** (בבאו מפדן), כי מלת **עוד** מיותרת!

אמנם הנה למעלה כתבנו על פסוק **ויבן שם מזבח לה' הנראה אליו**, כי אברהם להחזיק טובה אליו יתברך על שנגלה אליו בנה מזבח, כי למעלה נאמר **ויאמר ה' אל אברם לך לך** וכו' ולא נאמר 'וירא אליו ה', כי שמע דבור בלי גילוי שכינה, להיותו בחוץ לארץ, עד שו**יעבור אברם בארץ** וכו' **וירא אליו ה'**.

ולהחזיק טובה, **ויבן שם מזבח לה' הנראה אליו**, שהוא על **שנראה אליו**:

ונבא אל הענין והוא, כי הנה יעקב היה באימה גדולה, פן יאספו עליו ויכוהו וישמד הוא וביתו, אמר לו הוא יתברך. עשה לך שלשה דברים, ולא תירא,

א. **קום עלה בית א-ל, ושב שם**, כי בקבוע דירתך שם, זכות המקום תסכון לך, כי שם היה ה' נצב עליך, ומאז נשארה שם קדושה יתירה, כנודע כי בכל מקום ששורה בו שכינה גם בהסתלקה נשאר ממציאותה שם. (ובזה נתיישב קושיא (י"א) למה שלחו יתברך ללכת לבית א-ל? ולא יעשה שם המזבח (בשכם)!

**וקושיא** (י"ג) **ושב שם** שהוא מיותר!)

ב. עשה לך שתי מדות שנמצאו באברהם,

האחת היא הנזכרת, שהחזיק טובה, על ש'במראה אליו ה' התודע', ובנה מזבח לפניו הנראה אליו.

שנית, שהיה קובע מקום לתפלתו לפניו יתברך, כד"א, 'וישכם אברהם כו' אל המקום אשר עמד שם כו', וכמו שאמרו ז"ל כל הקובע מקום לתפלתו א-להי אברהם יהיה בעזרו, שנאמר וישכם אברהם כו', ועל ידי כן, אהיה בעזרך.

**ועל** שני אלה אמר: על האחת, **ועשה שם מזבח**, שהוא במקום שעשית מזבח בראשונה על כיוצא בזה (ובזה נתיישב באופן ב' קושיא (י"א) למה שלחו יתברך ללכת לבית א-ל? ולא יעשה שם המזבח (בשכם)!)

**והשני**, לבל תהיה כפוי טובה, כי-אם, להחזיק טובה **לא-ל הנראה אליך** כו'.

והענין, כי הוא יתברך נראה לו פעם אחת, והיה בלוז, שנאמר **והנה ה' נצב עליו**. והיה בגילוי שכינה במראות הלילה, שעל כן אמר, **אכן יש ה' במקום הזה**.

ובחוץ לארץ לא נראה אליו ה', כי-אם, מלאך הא-להים, במראות הלילה. ועתה, שנכנס לארץ, רצה הקדוש ברוך הוא להגלות אליו.

והנה זה דרכו יתברך, כי הבלתי מחזיק לו טובה על הטבה שהטיב לו, לא יחזור להטיב לו אותה הטבה.

ועל כן, על בלתי החזיקו טובה, על מה שנראה אליו, לא היה שב ומתראה לו, על כן צוהו לעשות שם מזבח על שנראה אליו,

וזהו, **ועשה שם מזבח לא-ל הנראה אליך** (ובזה נתיישב קושיא (י"ב) למה יחויב יהיה במקום שנראה אליו הא-להים בברחו מפני עשו?

**ונתיישב** באופן ג' קושיא (י"א) למה שלחו יתברך ללכת לבית א-ל? ולא יעשה שם המזבח (בשכם)!)

ועל ידי כן, נראה אליו שם שנית, כאומרו **וירא ה' אליו 'עוד'** כו': (ובזה נתיישב קושיא (כ"א) **וירא** כו' **עוד** (בבאו מפדן), כי מלת **עוד** מיותרת!)

— — —

**זהירות על חינוך בניו,**
**והודאה לה' על אחדותם וכשרותם**

—

והנה יעקב, במקום ההוא, לא בנה מזבח, רק הקים מצבת אבן אחת, והוא כמו שאמרו ז"ל, כי נתאחדו שנים עשר אבנים ונעשו אחד, (אז) כשיצא (מבאר שבע) להורות לו, על אחדות וצדקות בניו.

וכאשר ראה, כי עתה צוה יתברך לעשות מזבח במקום ההוא, ולא תהיה מצבה כמאז,

על כן נתן אל לבו לאמר, אולי, אין אחדות כשרון בבני להיות דוגמא המצבה אליהם, רק מזבח אבנים רבות, כי כן צויתי.

אז אמר בלבו, אין זה כי-אם **אלהי הנכר**, כי משזכו בהם, נעשו עבודה זרה של ישראל, ואין לה ביטול, ואסור ליהנות מהם, על כן אמר, **הסירו** כו': (ובזה נתיישב קושיא (ט"ו) **הסירו את אלהי הנכר** כו' **ונקומה** כו' שנראה שאם לא להיותם חפצים לעלות בית א-ל לא היה מצוה אותם יסירו את אלהי הנכר!)

—

ולמדנו דעת, הלא הוא, כי תחלה ייסר איש את ביתו, ואחר כך הקרובים לו,

וזהו, **ויאמר יעקב אל ביתו**, ואחר כך, **ואל כל אשר עמו הסירו** כו'. והודיעם היותם אסורים בהנאה, וגם מה שעבודה זרה מטמאה כנידה,ועל כן, נוסף על ההסרה, צוה, יטהרו עצמם ושמלותם:

—

**ויטמון אותם תחת האלה**, ולא הטילה לים המלח, ל'מה שהוא **אשר עם שכם**, ואין ים בכל סביבותיה כנודע, וזהו, **אשר עם שכם**:

—

עוד למדנו דעת, והוא, לבלתי התייהר, כי על כן לא אמר לבניו, 'ואעשה שם מזבח לא-ל הנראה אלי', פן יראה כמתפאר, שנראה אליו ה'. רק, **העונה אותי** כו': (ובזה נתיישב קושיא (ט"ז) למה שינה בהם באומרו **לא-ל העונה** כו' ולא אמר לא-ל הנראה אלי בברחי כמאמרו יתברך?)

—

**ויבן שם** וכו'. קיים מצותו יתברך להחזיק טובה על העבר:

— — —

המקומות שנקראו בית א-ל, והסיבה ובאיזה שלב נקראו כך, ומי ומי קראם כן, ואשר השראת שכינתו יתי' בבית א-ל והר המוריה, הכל מתחיל מן השראת שכינתו יתי' על יעקב. וגודל דרגת נבואת יעקב שהשרה עליו אף בעת אבלותו, ועוד מענין הודאה על כשרון בניו.

—

והנה כתבנו פרשת ויצא באומרו, **ויקרא יעקב** וכו' **בית א-ל**:

(כ"ב) כי אומרו **המקום ההוא** ולא אמר ויקרא למקום בית א-ל!

(כ"ג) וגם באומרו **ואולם לוז** וכו' והוא לבלי צורך!

(כ"ד) ומה גם אומרו **לראשונה** שהוא מיותר!

(כ"ה) וגם למ"ד במקום בי"ת!

אך הוא, כי הנה אמרו רבותינו ז"ל, כי נעקר הר המוריה ובא לכאן, וכל מה שראה והמצבה, היה בהר המוריה, שבא אל לוז, ועל המקום ההוא אמר, **אין זה כי-אם בית א-להים**. ועליו נאמר, **ויקרא את שם המקום ההוא** - שהוא המיוחד הוא הר

המוריה - **בית א-ל**, וזהו אומרו, **ההוא**. (ובזה נתיישב בפ' ויצא קושיא (כ"ב) **המקום ההוא** ולא אמר ויקרא למקום בית א-ל!)

וזהו, **ואולם לוז שם העיר לראשונה**, כלומר, לא שם העיר של מקום זה, שקרא בית א-ל, כי-אם, **לראשונה**, שקדמה להר המוריה, היא הנקראת **לוז**, אך לשניה, שבאה אחרי כן, לא היתה שמה לוז (ובזה נתיישב בפ' ויצא קושיא (כ"ג) **ואולם לוז** וכו' והוא לבלי צורך!

**וקושיא (כ"ד)** אומרו **לראשונה** שהוא מיותר!

**וקושיא (כ"ה)** וגם למ"ד במקום בי"ת!)

אך עתה, באומרו יתברך **קום עלה 'בית א-ל' ועשה שם מזבח**, אז אמר בלבו, אם על הר המוריה ששב למקומו שקראתיו **בית א-ל**, היה אומר (ה': עלה בית א-ל), הרי שם (כבר) המצבה, ולמה (צוה אשר) אעשה שם (גם) מזבח?

אך, אין זה, רק, כי את לוז קורא (וצוה ה': **עלה**) **בית א-ל**,

והוא, כי גם שהר המוריה בא לכאן (ואל זה היה כוונתי לקוראו בית א-ל, אעפ"כ), הלא על קרקע לוז היה, ולא יבצר מהישאר שם שייכות קדושה,

וזהו אומרו, **ויבא יעקב לוזה**, כי לסברת יעקב לוז (בלבד) היה, אך לפי האמת, היא גם, **היא בית א-ל**, לא בלבד המקום אשר עמד שם הר המוריה, כי-אם, גם כל תחומה, שכולל גם מקום אשר בא **הוא וכל העם אשר אתו**, **ויבן שם מזבח**: (ובזה נתיישב קושיא (י"ז) **לוזה היא בית א-ל**, מה צורך הזכרת שתי שמותיהם?)

ושמא תאמר, הלא, (אז) לא היה שם המקום הראשון שקראו יעקב בית א-ל, כי הוא הר המוריה! (ולא לוז, שהוא המקום אשר אז עמד עליו הר המוריה)

לזה אמר **ויקרא למקום א-ל בית א-ל**, לומר, גם שיעקב לא קראו (ללוז) בית א-ל, הנה **הא-ל** יתברך קראו (ללוז) בית א-ל. (ובזה נתיישב קושיא (י"ח) **ויקרא למקום** כו', מה ענין אומרו **א-ל בית א-ל** שהוא כמשולל הבנה, והיה לו לומר ויקרא למקום בית א-ל!)

והטעם, **כי שם נגלו אליו** וכו' והוא, כי גם שהר המוריה בא לכאן, ושם (על עפר הר המוריה) שכב, הלא, לא יבצר, כי (גם) שם **נגלו אליו הא-להים**, כי מקום זה שבלוז, סבל את הר המוריה, וכאילו, שם **נגלה אליו הא-להים**, וראוי, יקרא גם הוא, **בית א-ל**:

או יאמר, **ויקרא למקום א-ל בית א-ל**. ושמא תאמר: כי הלא **שם נגלו אליו הא-להים**, והיה ראוי תקרא 'בית א-להים'!

אל תתמה, **כי** מה **ששם נגלו אליו הא-להים**, ולא בחינת א-ל, הלא הוא, על היות **בברחו** וכו', ומחמת טירדתו, לא עצר כח לקבל יותר מבחינת א-להים.

אך לא יבצר, כי המקום יאות שיקרא בית א-ל, כי רמה קדושתו (ובזה נתיישב באופן ב' קושיא (י"ב) למה וכו' בברחו מפני עשו?)

ולא בלבד חננו עתה ה', להגלות אליו, עודנו גם עתה טרוד, כי-אם, שגם בהיותו עצב, כי **ותמת דבורה**, וגם, **ויקרא שמו אלון בכות**, על כי שם נתבשר על מיתת אמו, גם היא, שעם שמראה הנבואה צריכה שמחה, עם כל זה, **וירא א-להים** פעם שנית,

וזהו אומרו, **עוד**, כי זו תוספת (חידוש ופלא) על הקודמת. (ובזה נתיישב באופן ב' קושיא (כ"א) אומרו **וירא** כו' **עוד** (בבאו מפדן), כי מלת **עוד** מיותרת!)

והנה, לבלתי התפעל בבת אחת, השמיעו השם יתברך תחלה, מיתת דבורה, ואחר כך מיתת רבקה, שיבא אצלו קו לקו, ועם כל זה התפעל, וקרא למקום **אלון בכות**, ואף על פי כן, עצר כח (בשמחה) לקבל המראה: (ובזה נתיישב קושיא (כ') למה מודיענו מיתת דבורה ושקרא למקום **אלון בכות**?)

ואחר אשר ברכו ה', ובשרו **גוי וקהל גוים** וכו' **ואת הארץ** וכו', אז **ויצב יעקב מצבה**, להחזיק לו יתברך טובה.

והוא כמו שאמרו ז"ל, על **ויקח מאבני המקום**, שהיו אבני מזבח שנעקד בו יצחק, כמו שאמרו בפרקי רבי אליעזר, ואמר, שאם יתאחדו, ידע, כי מטתו תהיה שלמה, ובעלי אחדות.

ואז נעשו אבן אחת. וירימה מצבה, ויסך עליה שמן, שהוא לרמוז אל גדולת וכשרון בניו:

והנה בבאו בבית א-ל, ועשה מזבח אבנים רבות, היה מסופק, אם היה אחדות שלמה בהם, כי הלא הוצרך להסיר את אלהי הנכר אשר בידם, וחש פן בידם דבק מאום, על ששלחו את ידם בפסילי אלהיהם.

אך, כאשר שמע את קול ה' אומר, **ומלכים מחלציך יצאו**, **ואת הארץ** כו' **ולזרעך אחריך אתן את הארץ**, שזולת הבטיחו יתברך לתת לזרעו את הארץ, מייחס אותם אחריו. אמר, הנה, אין ספק, כי לאחדים וצדיקים נחשבו לפניו יתברך. על כן, **ויצב** שם **מצבה**, לרמוז, אל

(הודאה על אחדות שלמה שבהם) **אשר** רמז במצבת אבן בהר המוריה. וזהו שחזר ואמר, **מצבת אבן**, לרמוז אל כוונת מצבת אבן (שהיה רק) אחת, שבמקום הקודם (הר המוריה. ובזה נתיישב באופן ב' קושיא (י"ד) למה לא עשה (רק) מזבח כמצותו יתברך רק גם מצבת אבן?)

ועל כן, **ויצוק שמן על ראשה**, לרמוז אל הכוונה הנזכרת שם כמדובר (אלשיך פ' ויצא: ויצוק שמן על ראשה שבזכות זה השפע תורק בו מלמעלה בשופע):

—

**(פל"ה: יג, טו) ויעל מעליו א-להים במקום אשר דבר אתו: ויקרא יעקב את שם המקום אשר דבר אתו שם א-להים בית א-ל:**

לבא אל הכוונה נשית לב אל אומרו למעלה ויעל מעליו א-להים:

(כ"ו) מה צורך הודעת עלותו יתברך?

(כ"ז) וגם (מה צורך הודעת) שהיה במקום אשר דבר אתו!

(כ"ח) ולא עוד אלא שמזכיר **המקום** אשר דבר אתו זה שלש רגלים, **ויעל** כו' **במקום אשר דבר אתו**, **ויצב** וכו' **במקום אשר דבר אתו** וכו', **ויקרא יעקב את שם המקום אשר דבר אתו** כו'!

אך הוא כי כאשר נראה אליו ה' - ומה גם בהיותו עצב (כי ויקרא שמו אלון בכות על כי שם נתבשר על מיתת אמו), היה אפשר יעלה על לב יעקב, כי הכנת המקום (לוז) עשה לו את הכבוד ההוא, עם שלא היה במקום המזבח ההוא עצמו שבראשונה, (בהר המוריה).

על כן מה עשה הוא יתברך, הורה לו, כי נהפוך הוא, כי אדרבה, באמצעותו (באמצעות ובשביל יעקב שבא ה'), לדבר אתו, שרתה שם שכינה, כי לא היה זה (לוז, בדרגת) המקום הראשון, הוא הר המוריה. והראיה, כי אחר דברו אתו, נסתלקה שכינה מן המקום ההוא.

וזהו, **ויעל מעליו א-להים במקום** כו', כי יורה, שלא שרתה שכינה שם, רק, למה שהיה מ**דבר אתו**, כי (יעקב), הוא המשרה שכינה במקום, ולא שהמקום גרם לו השראת בו שכינה, עד גדר הראה אליו ה'. (ובזה נתיישב קושיא (כ"ו) מה צורך הודעת עלותו יתברך?)

על כן בראותו כך, אמר, אם כן איפה, (אשר **ויעל מעליו א-להים**), (מ)אחר שזכה זה המקום שתשרה בו שכינה למעני, לא טוב הדבר תהיה לו טובה עוברת (שישאר כך: **ויעל... א-להים**), כי-אם, תשרה שם לעולם.

על כן, **ויצב יעקב מצבה במקום אשר דבר אתו**, כדי שיצטרף מעשה המצבה, בזכות מה ששם דבר אתו, לשתשרה שם שכינה לעד (ובזה נתיישב קושיא (י"ד) למה לא עשה (רק) מזבח כמצותו יתברך רק גם מצבת אבן?

**וקושיא (כ"ז)** וגם (מה צורך הודעת) שהיה במקום אשר דבר אתו!

**וקושיא (כ"ח)** ולא עוד אלא שמזכיר **המקום** אשר דבר אתו זה שלש רגלים, **ויעל** כו' **במקום אשר דבר אתו**, **ויצב** וכו' **במקום אשר דבר אתו** וכו', **ויקרא יעקב את שם המקום אשר דבר אתו** כו'!)

ויהי כן, כי **ויקרא יעקב את שם המקום אשר דבר אתו**, אשר הוא מקום שויעל ממנו שם **א-להים**, קראו **בית א-ל**, כלומר, **בית** קבוע ל**א-ל** יתברך.

נמצא, כי שלשה מקומות נתייחדו לקביעות שכינה.

א. הגדול שבכולם הוא הר המוריה שקרא לו יעקב בית א-ל (בברחו לחרן), כשנעתק ההר ובא לכבודו לוזה. עם שעל שם זה גם כל העיר (ירושלים) נקרא כך.

ב. מקום המזבח (בתוך עיר לוז) אשר בנה בבואו (עכשיו) ללוז, הוא המקום (בתוך עיר לוז) אשר סבל עליו את הר המוריה, כשנעתק ובא שמה. וקראו (השי"ת כלומר) הא-ל, בית א-ל.

ג. המקום (וכל תחומה של עיר לוז) אשר דבר אתו (עכשיו) כשנראה אליו שם, ונסתלקה שכינה משם, ובנה מצבה, וקראה יעקב בית א-ל, להיות (ולהשרות) שם שכינה תמיד. (ובזה נתיישב קושיא (י"ט) למה נקרא מקום זה שלשה פעמים בית א-ל.

א. בפרשת ויצא.

ב. בפסוק זה: (**ויקרא למקום א-ל בית א-ל**)

ג. לפנים **ויקרא למקום אשר דבר**... **בית א-ל**!)

— — —

**(פרק לה: יב) ואת הארץ אשר נתתי לאברהם וליצחק לך אתננה ולזרעך אחריך אתן את הארץ:**

אומרו, **אתן את הארץ** יראה מיותר!

אך יאמר, **את הארץ אשר נתתי לאברהם וליצחק**, שהוא ארץ כנען לגבולותיה שהיא נחלה במצרים, **לך אתננה** ולא לעשו ולישמעאל.

ועוד אוסיף כי **לזרעך** המיוחס **אחריך אתן את הארץ** סתם היא כל העולם נחלת יעקב בלא מצרים. וזהו רבוי **האת**:

# * קצורי * באורי * לקוטי *
# האלשיך הק'
# הפטרת פ' וישלח

~ ~ ~

**(מנהג הפטרת: חזון עובדיה)**

**(פ"א: יז-כא) ... וירשו בית יעקב את מורשיהם: ... ובית עשו לקש... וירשו הנגב את הר עשו והשפלה את פלשתים וירשו את שדה אפרים ואת שדה שמרון ובנימן את הגלעד: ...וירשו את ערי הנגב: ועלו מושעים בהר ציון לשפט את הר עשו והיתה ליקוק המלוכה:**

שמא תאמר, הלא לפי זה יראה, שעושה עיקר הוא יתברך, מהנוגע אל העם, שאז ייטיב להם, שיושעו, וירשו ארצות גוים, ויכלו שונאיהם!

והלא, לא כן הוא העיקר, כי-אם, על תשועת השכינה שבגלות, שאז שמו יתברך יהיה שלם וכסא כבודו נכון, ולו יתברך תהיה המלוכה עולם ועד, ומודעת לכל הארץ?

לזה אומר, מה שאמרתי שיכלו שונאי ישראל וירשו ישראל את ארצם, לא מעשותי עיקר מזה לפני תשועת שכינה,

כי הנה נהפוך הוא, כי אדרבה, קודם לכל, היא תשועתו יתברך, כי הנה, מאז, **ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו**, קודם יום נקמתם, כבר מאז, **והיתה לה' המלוכה**,

ואם נאמר, שקרא מלוכה את השכינה, אשר בעונותינו, מאז חרבה עירנו, לא היה לה התחברות הנאות עם שם ההויה, יאמר, כי אז, **והיתה לה' - המלוכה**, (**והיתה** זיווג) **של השם** הגדול, תהיה **המלוכה** היא השכינה.

וענין המושיעים, הנה ארז"ל, שזהו מאמר יעקב אל עשו, **עד אשר אבא אל אדוני שעירה**, שהוא לעתיד שיבא אל שעיר:

כמד"א, **ועלו מושיעים בו' לשפוט את הר עשו**. יראה מדבריהם, שיבואו האבות אל הר ציון, לשפוט את הר עשו, כי האבות הן הם **המושיעים**, בזכותם, באמת:

**(מנהג הפטרת: ועמי תלואים למשובתי)**

**(הושע פרק יא: ז) ועמי תלואים למשובתי ואל על יקראהו יחד לא ירומם:**

על שהושע היה מראובן, שפתח בתשובה, הוקדם הוא ודבר בה, וסיים בתשובה, **ועמי תלואים** וכו' **לכו ונשובה וכו' שובה ישראל וכו',**

~ ~ ~

**(הושע פרק יא: ז-ט) ועמי תלואים למשובתי ואל על יקראהו יחד לא ירומם: איך אתנך אפרים אמגנך ישראל איך אתנך כאדמה אשימך כצבאים נהפך עלי לבי יחד נכמרו נחומי: לא אעשה חרון אפי לא אשוב לשחת אפרים כי א-ל אנכי ולא איש בקרבך קדוש ולא אבוא בעיר:**

א: **ועמי תלואים** וכו'. ראוי לשים לב, אי זו היא **משובתו** יתברך, שה**עם תלואים** לה?

ב: וכן אומרו, **ואל על**, ולא אמר 'ואל ה'!

ג: וגם אומרו, **לא ירומם**, כי הלא טוב הוא שירומם!

ד: ועוד אומרו, **איך אתנך** וכו'. איך מתקשר עם האמור?

ה: וגם, איזה הוא ההתהפכות, שאומר **נהפך עלי לבי**?

ו: וממה **נכמרו נחומיו** יתברך?

ז: ועוד, למה חוזר בו מאומרו, **איך אתנך** וכו'. לאמרו **לא אעשה חרון אפי** כו'?

ח: וגם, למה לא הזכיר סדום, כי-אם **אדמה וצבוים**?

ט: ועוד, אומרו **אל אנכי ולא איש**, שאדרבה על היותו **א-ל ולא איש**, ראוי לשחת את עוברי רצונו!

י: ועוד, אומרו **בקרבך קדוש**, מה עניינו אצל הקודם?

יא: וגם, אומרו **ולא אבא בעיר**!

אמנם בא ללמדנו כמה גדולה מעלת מדת האחדות בישראל גוי אחד,

והוא בהזכיר מאמרנו על פסוק **משכני אחריך נרוצה**, ובפסוק **השיבנו ה' אליך ונשובה**.

שענין הכתובים, כי הוא יתברך שבינינו ובינו חילוק (דעות),

והוא, כי הוא חפץ נבא ליטהר תחלה ואחר כך הוא יסייענו,

ואנו מהפכים ואומרים לא כן אבינו כי קשים אנחנו, רק **השיבנו** תחלה, ואחר כך **ונשובה**, וכן **משכני** (תחלה, ואחר כך) **אחריך נרוצה**.

והן הן דבריו יתברך פה, והוא ענין הפסוקים הקודמים כמדובר. והוא, כי אומר הוא יתברך, **ועמי תלואים למשובתי**, שאני מסרב עמהם, כי הם רוצים שאתחיל אני, ואני חפץ יתחילו הם ובכן הם **תלויים** במאמר זה **מלשוב** (**ובזה** נתיישב קושיא א: **ועמי תלואים** וכו'. אי זו היא **משובתו** יתברך, שה**עם תלואים** לה?)

ועם כל זה שאינן מתחילים, אם דבר ה' היו עושים שהוא שיקראוני באחדות, אין צריך לומר עודני אצלם שלא אסתלק, כי-אם, אפילו בהיותי **על** שהתחלתי להסתלק, ואני **למעלה** מהם, תועיל

(**יקראהו אל** ה׳ שכבר שורה במקום **על**, ולא למטה, ויהיה) **קריאתם** (באחדות) יחד, (תועיל) **שלא ירומם** להסתלק יותר (ובזה נתיישב קושיא ב׳: **ואל על**, ולא אמר ׳ואל ה׳!

**וקושיא** ג׳: **לא ירומם**, כי הלא טוב הוא שירומם!)

—

או יאמר, **ואל על**, לומר, כי דרך כל דבר לשוב אל בחינתו, הדבר העליון תאב להיות למעלה, והתחתון למטה באופן ימשך מזה, כי הוא יתברך אשר הוא רם על כל רמים (כבודו ית׳), כל תאותו תהיה להתרומם (כבודו ושכינתו ית׳) מעלה מעלה על השמים, ולא לשכון על הארץ (כאשר היא בבחי׳ ארציות) הלזו (ככתוב **וכבודי לאחר לא אתן**, ובזה נתיישב באופן ב׳ קושיא ב׳: **ואל על**, ולא אמר ׳ואל ה׳!)

אמר, ראו נא חיבתו יתברך אל האחדות, שאף בהיות שמציאותו יתברך הוא על כי הוא עליון באמת, אשר מזה ימשך יהיה תאב לרומם, עם כל זה, **לא ירומם** מלשכון י-ה אלקים על שוכני ארץ, למטה,

והביטו כמה וכמה טובה האחדות, כי הנה בהיות ישראל חיבים כליה, כאדמה וצבויים, (וכנ״ל, שהם בבחי׳ ארציות, בבחי׳ כבודי לאחר לא אתן) ואומר (הוא ית׳) בלבו **איך אתנך אפרים איך אתנך כאדמה**, כלומר, כי כל כך נתחייבו, שאין ראויים להיות כסדום, שלא היתה כליה, כי נצולו לוט ובנותיו, כי-אם, **כאדמה וצבויים**, שכלו לגמרי (וכ״ש שלא לשכון אתם. **ובזה** נתיישב קושיא ד׳: **איך אתנך** וכו׳. איך מתקשר עם האמור?

**וקושיא** ח׳: למה לא הזכיר סדום, כי-אם **אדמה וצבוים**?)

והנה עודני חושב בזה, כמבקש נחמה, על מה שמוכרח לעשות, והנה, כרגע **נהפך עלי לבי**, והוא, במה שאני רואה **יחד**, כי ישראל **יחד לקוראני** בלב **אחד**, מיד **נכמרו נחומי** על הגזירה, ואני שב ואומר **לא אעשה חרון אפי**, כאשר היה עולה במחשבה, **לא אשוב** וכו׳ (ובזה נתיישב קושיא ה׳: איזה הוא ההתהפכות, שאומר **נהפך עלי לבי**?

**וקושיא** ו׳: ממה **נכמרו נחומיו** יתברך?

**וקושיא** ז׳: למה חוזר בו מאומרו, **איך אתנך** וכו׳ לאמרו **לא אעשה חרון אפי** כו׳?)

והטעם הוא, **כי** הנה **א-ל אנכי ולא איש**, כלומר, כל מה שאני שוכן בעולם השפל, לא מפני היכל ה׳ אשר בארץ, כי (אף בהמ״ק) חומרי הוא, **והאמנם ישב אלקים על הארץ**, אך, אין ישיבתי כי-אם על העם.

והוא מה שדקדקנו במקומו, על אומרם ז״ל, משנברא העולם, נתאוה הקדוש ברוך הוא שתהיה לו דירה בתחתונים, כי לא אמרו שתהיה לו דירה למטה, כי-אם **בתחתונים**, שהוא, כי לא ישב על הארץ, רק באנשים, כי **היכל ה׳ המה**.

ואין זה (שזוכים להיות היכל ה׳), כנודע ליודעים, רק בהיות אחדות בהם, שכל בחינות שורשי נפשותם ורוחם אשר בשמים, מתאחדים גם המה, כאשר הם גוי אחד (באחדות) בארץ.

ואז יחוייב דבקות שכינה בהם ממעלה למטה כנודע.

וזה יאמר, תדעו, למה אתלה, מה שלא ארומם מעל הארץ, על האחדות, ולא על היות היכלי בארץ? הלא הוא, **כי א-ל אנכי ולא איש**, לשכון בארץ, ואם כן, היכן אני שוכן? (ובזה נתיישב קושיא ט׳: **א-ל אנכי ולא איש**, שאדרבה על היותו **א-ל ולא איש**, ראוי לשחת את עוברי רצונו!)

הלא **בקרבך קדוש**, כי **בקרבך** שוכן **קדוש**, שהוא באדם, שהוא **היכל ה׳**, אך לא הארץ, כי **לא אבא בעיר**, החומרית (ובזה נתיישב קושיא י׳: **בקרבך קדוש**, מה עניינו אצל הקודם?

**וקושיא** יא׳: וגם, אומרו **ולא אבא בעיר**!)

על כן, אבחר באחדותם (בזה אשר **יחד יקראוהו**), לבלתי ארומם ואסתלק, מאתם, עם שבארץ המה, כמאמרו יתברך אל ירמיה הנביא **היכל ה׳ המה** כנודע:

— — —

**(הושע פי״א: י) אחרי יקוק ילכו כאריה ישאג כי הוא ישאג ויחרדו בנים מים:**

הנה ידוע מאמרם ז״ל, על פסוק **בעתה אחישנה**, **זכו, אחישנה לא זכו בעתה**, וגם אמרו רז״ל, זכו שישובו מאליהם בתשובה ונחת יושעון, אך אם יהיו חייבים מלבד שיהיה בעתה ולא מקודם, גם כן לא תהיה כי-אם על ידי יסורין הם חבלי משיח, כי אז ע״י היסורין ישובו על כרחם, כי אז יכירו כי מושיע אין בלתו יתברך:

ונבא אל הענין, והוא בהזכיר מאמרם ז״ל, כי לעתיד מובטחים אנו מה׳, כי לא יבצר מלשוב עד ה׳, ואכן הדבר בספק על

חפשיות הבחירה, שנאמר, **והיה כי יבואו עליך כו' ושבת עד ה' כו'.**

וזה יאמר פה הוא יתברך, הלא אמרתי, כי **עמי תלואים למשובתי,** (תלואים בבחירתם) אם יתחילו הם ליטהר.

או, אני לטהרם, בערות עליהם רוח טהרה ממרום, ובזה אין תלואים (בבחירתם) מלשוב.

ואל יאמר איש, אוי לנו אם תליה זו תהיה עומדת לעד ולא נגאל חלילה, כי הגאולה העתידה ידוע שלא תהיה אלא על ידי תשובה, לזה אמר הוא ית', דעו איפוא כי עתידים לעתיד, **שאחרי ה' ילכו כאריה ישאג.**

אך תלונתי היא, כי לא תהיה זאת להם, כי-אם, כאשר **הוא** (יתי) **ישאג** תחלה, שהוא בחבלי משיח, ויופיע ה' אז רוח התעוררות **ויחרדו בנים מים.**

— — —

**(הושע פי"ב: ד-ה) בבטן עקב את אחיו ובאונו שרה את אלהים: וישר אל מלאך ויכל בכה ויתחנן לו בית אל ימצאנו ושם ידבר עמנו:** חלילה ליעקב לחטוא באלה (**שעקב את אחיו**)...

כי הלא על דבר מה שיראה, שגנב הברכות מעשו, לא כן הוא, כי הלא **בבטן עקב את אחיו.** שאחז **בעקבו** של עשו.

ומה היה עניינו? הלא הוא מאמרם ז"ל בבראשית רבה, שרמז, שיעקב אוחז ותופס המלכות אחר אדום, שהוא באחרית (בעקב) הימים.

ואם כן, אחר שמאז היתה שליטתו מוכנת לו לעתיד, אם כן, ראויות הם הברכות אליו מאז.

והוא מאמרם ז"ל שאין אותם הברכות אלא לעתיד לבא, באופן שלא היה יעקב רק כמציל הברכות מיד עושקו.

ועל השנית, על מה שו**יבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם**, אל יעלה על רוח איש, כי יעקב קבל לשון הרע חלילה, שהרי **ובאונו שרה את אלהים**, הוא שרו של עשו בהאבקו עמו.

והענין, כי הנה אמרו רז"ל, מהו **וירא כי לא יכול לו**, כי ליעקב היו זכות עצמו וזכות אבותיו, **וירא** (שרו של עשו) **כי לא יכול** אפילו (**לו** היינו) כנגד זכות עצמו.

וזה יאמר, **ובאונו**, שהוא **בכחו** לבדו, בלי כח זכות אבותיו **שרה את אלהים**, כלומר, ואם היה על יעקב עון קבלת לשון הרע חס ושלום, איך **באונו שרה** אל **אלהים**, והלא מי שבידו עון כזה, מה כחו, **שבאונו** לבד **שרה את אלהים:**

ושמא תאמר, אדרבה, משם ראיה, כי לא שלם היה יעקב, שהרי **נקעה כף ירכו בהאבקו עמו, ויהי צולע על ירכו!**

לא כן הוא! כי דעו איפוא, כי **וישר אל מלאך.** שלא בלבד לא יכול המלאך לו, כי-אם, גם השתרר יעקב עליו, כי **וישר אל מלאך ויוכל.**

והראיה, כי הנה **בכה ויתחנן לו**, כי, אם לא, שהיה (שרו של עשו) כעבד לפני (יעקב) רבו, למה בכה והתחנן לו, לאמר **שלחני כי עלה השחר**, מי אוחז בו שלא ילך?

אלא ודאי **ששרה** (יעקב) עליו, כרב שעבדו כפות לפניו.

ולא עוד, אלא שאומר לו המלאך, בברכו אותו, **שבית א-ל ימצאנו** הא-ל יתברך הנזכר, **ושם** הא-ל הנזכר **ידבר עמנו** שהוא בו (ביעקב) מה שיאמר לך הוא יתברך, **ישראל יהיה שמך ולא יעקב,** שהוא לומר, כי **לא לעקבה** תתייחס לקיחת הברכות כי-אם ליושר (**לישר**אל), ולא בלבד ידבר הא-ל זה **לך** (יעקב), כי-אם, גם **לי** (שרו של עשו, יצוה) שאסכים בדבר, וזהו (ל' רבים), **ושם ידבר 'עמנו'.**

וזה אפשר כיוונה תורה באומרה, **לא יקרא שמך עוד יעקב כי-אם ישראל יהיה שמך,** ולמה חוזר ואומר, **ויקרא את שמו ישראל?**

אך יהיה, כי אשר אמר לו (שרו של עשו) בתחלה, **לא יעקב יאמר עוד שמך כי-אם ישראל,** הוא חזר עתה, והסכים עמו יתברך, **ויקרא את שמו ישראל:**

— — —

**(הושע פי"ב: ו-ז) ויקוק א-להי הצבאות יקוק זכרו: ואתה בא-להיך תשוב חסד ומשפט שמר וקוה אל א-להיך תמיד:**

**וה' אלקי הצבאות** כו'. הלא אמרתי, כי גדול היה יעקב מהמלאך, אל תאמר בלבבך, כי יעקב שאני, אך לא היה כן לשאר ישראל, גם שיהיו צדיקים, כי מי כיעקב ע"ה!

כי דע איפוא, כי אפילו כאשר **ה'** הוא **אלקי הצבאות** של מעלה, ולא יכנה שמו על ישראל, שהוא בדור שעוברים רצונו של מקום, אז אינו נזכר בשם אלקי המלאכים, כי-אם, **ה' זכרו** סתם, בלבד.

וזהו סתם, כשאין ישראל שבים לה', אך בשובם, אעפ"י שחטאו תחלה, אין צריך לומר רבים ששבו, שזכות הרבים עדיף, כי-אם, אפילו אחד מתדבק בשם, יתעלה (היחיד) בעצמו. וזהו, **ואתה באלקיך תשוב:**

ושיעור הכתוב, שאחרי אומרו מעלת הצדיקים על מעלת מלאכי השרת, בא הנביא בשמו יתברך ואמר:

אל יעלה על רוח איש הישראלי, כי אין זה רק לאיש כיעקב, אך לא לשאר אישי ישראל!

וגם, שנאמר, כי כל צדיק יהיה לו כן, יהיה, למי שהוא צדיק מתחלתו, אך לא למי שחטא לה' ושב באחרונה!

דע איפוא כי לא כן הוא, כי-אם, **ואתה**, כלומר, כל אחד מישראל, עם שהוא יחיד, ובעל תשובה, אני מדבר בו לנוכח, ואומרו **'ואתה' באלקיך תשוב**, מעלתך רמה על מלאכי השרת, כי מלאכי השרת אינם מתדבקים בה', אך **'אתה'** בשובך, ממש **באלקיך** עצמו **תשוב.**

והוא מאמרם ז"ל, על פסוק **שובה ישראל עד ה' אלקיך**, גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד, ולא עוד, כי-אם, אין צריך לומר, במה שבינך למקום, כי-אם, אפילו במה שבין אדם לחבירו, **חסד ומשפט שמור**, ובזה, **וקוה** שיכנה **הוא יתברך** שמו עליך **תמיד.**

מה שאין כן במלאכי השרת, שבזמן שה' אלקי הצבאות, שכולל עליונים ותחתונים, **ה' זכרו**, ולא (נקרא) אלקי המלאכים בייחוד,

ומה גם, שלא יקרא, אלקי אחד מהם:

~ ~ ~

**(הושע פי"ב: ז) ואתה בא-להיך תשוב חסד ומשפט שמר וקוה אל א-להיך תמיד:**

אל תאמין בעצמך, כי-אם, **וקוה לאלקיך תמיד**, שיהיה עמך, לסייע אותך, לשוב ולהטיב, כי לא תהיה בעיניך ככל האמור, כי-אם, **בבא ליטהר**, בלבד, **וקוה לאלקיך**, להשלים תשובתך, שהוא ענין **בא ליטהר מסייעין אותו:**

~ ~ ~

**(הושע פי"ב: יג-טו) ויברח יעקב שדה ארם ויעבד ישראל באשה ובאשה שמר: ובנביא העלה יקוק את ישראל ממצרים ובנביא נשמר: הכעיס אפרים תמרורים ודמיו עליו יטוש וחרפתו ישיב לו אדניו:**

הנה היה מקום בית מנוס, להקל מעל ירבעם, הוא אפרים, אשמת דבר כאמור, כי כל אשר ברח משלמה כאשר הרים יד במלך, והעיז פניו כנגדו ביום חינוך הבית, שעל כן מכעס, אשר היה גולה כמה זמן, ולא היה איש שם על לב להשיבו, על כן, לא יפלא מאד, אשר נואל ואשר חטא, כי אין אדם נתפס.

על כן הקדים הוא יתברך ואמר, כי אדרבה היה לו ללמוד מיעקב וממשה, שברחו, וקבלו גלות בסבר פנים יפות, עם היותם בלתי אשמים, ועל כן הטיב יתברך אתם.

ולא לכעוס, ולעשות רע, עם שבריחתו היה על היותו בן מות, כי הרים יד במלכות בית דוד, ונתחייב מיתה.

וזה אומרו, **ויברח יעקב שדה ארם** ולא כעס, ואדרבה, נכנע, **ויעבוד** עבודת עבד **באשה**, ולא עוד, אלא שהיא לא נתנה לו, **ובאשה** עצמה **שמר**, עד מלאת שבוע לאה, כד"א, שומרים לבקר:

וכן, **ובנביא העלה** וכו'. כלומר, **ובנביא** שקרה לו כך שברח, ועבד באשה, שהוא משה, שהיה רועה את צאן יתרו, שקבל גלותו בסבר פנים יפות, עד היותו עובד ברעיית צאן חותנו שנתן לו אשה, ולא כעס, על כן בזכותו **העלה ה' את ישראל ממצרים**, כי כל המשפיל עצמו, הקדוש ברוך הוא מרוממו.

וכן **ובנביא** הנזכר **נשמר** ישראל הנזכר, מכל צרה, שלולא משה בחירו עמד בפרץ לפניו להשיב חמתו, היו כלים, נמצא שישראל **נשמר** בזכות משה, וכן נמשך לו, מאשה סבל גלותו.

ומה גם לרז"ל שאמרו, שעל, מה שבהיותו רועה את צאן יתרו, ראה טלה אחד רץ מהעדר וחוצה, והלך להשיבו, ולא היה שב ממרוצתו, אמר, לא על חנם הוא רץ, הלך אחריו שיעור רב, עד שראה שנכנס אחרי חורש אחד, שהיה שם מבוע מים, ושתה הטלה עד רוות צמאו ונח, אמר משה, אלו הייתי יודע שכל כך צמא היית, על שכמי הייתי מביאך, אך עתה, שנלאית, אקחך בין זרועותי, ואולך אותך עד העדר, וכן עשה, אמר הקדוש ברוך הוא, חייך שאתה תרעה את עמי, שתרחם עליהם.

הנה כי מהשפיל עצמו, זכה להיות מעלה, ושומר את ישראל בזכותו:

וכן, והיה לו לירבעם ללמוד בבורחו, משני עמודי שהיו **עליו.**

~ ~ ~

ALSHICHK@GMAIL.COM

# ד"ת מספה"ק ע"פ האלשיך הק'

## ספה"ק עטרת ישועה
### מרבה"ק ר' יהושע הורוויץ מדזיקוב

**וישלח יעקב מלאכים לפניו**

ובמדרש רבה, הה"ד **קומה ד' קדמה פניו**. הנה כבר דברנו מזה כמה פעמים, בענין הויכוח שיש בינינו לבין אבינו שבשמים, שהקב"ה אומר **שובו אלי ואשובה אליכם**, ואנו משיבין לו **השיבנו ד' אליך ונשובה**, בסוד **אם אין תורה אין קמח אם אין קמח אין תורה**, כנודע דברי **האלשיך הקדוש** שהאריך בזה, ומסיים שם בדבריו שהקב"ה מסכים לישראל להשפיע לו כל טוב מקודם ואח"כ אנו יכולין לישב על התורה ועבודה, עיין **באלשיך הק'** בתהלים פ"ד פס' ו ובמשלי פ"ג פס' א...

ונוכל לומר אשר בפרשה זו מרומז זאת, וזהו, **וישלח יעקב מלאכים לפניו**, היינו, **ששלח מלאכים** מליצי יושר, לפני הקב"ה, כי סתם **לפני**"ו הוא הקב"ה.

וזהו שמביא המדרש רבה, הה"ד **קומה ד' קדמה פני**"ו, היינו, מה שנחסר בקרא גילה לנו המדרש רבה, אשר **לפניו** הנאמר בקרא, רומז על הקב"ה, ואליו שלח יעקב אבינו ע"ה מליצי יושר.

**ויצו אותם לאמר כה אמר עבדך יעקב עם לבן גרתי, ותרי"ג מצוות שמרתי**, היינו, אם אמרת לנו, שנשמור תרי"ג מצוות, זה אין באפשרי, רק באופן זה, **ויהי לי שור וחמור** כו', אם תתן לנו עושר וכבוד ושפע רב,

ואח"ז **ואשלחה להגיד לאדוני למצוא חן בעיניך** ע"י תורה ותפלה, ובאין פרנסה, אין ביכולת לעבוד אותך בתורה ועבודה, כי טרדות וקושי השעבוד, ודוחק הפרנסה, מונעים מלקיים תרי"ג מצוות.

ועפי"ז יתבארו דברי הש"ס... **מצוה להניח נר חנוכה על פתח ביתו מבחוץ ובשעת הסכנה מניחו על שלחנו ודיו**. והנה פתח ביתו מבחוץ רומז על התורה, כמ"ש... **חכמות בחוץ תרונה בפתחי שערים**. גם אמרו ז"ל... **חבל על דלית ליה דרתא ותרעא לדרתא עביד**.

וזהו **מצות נר חנוכה להניחה על פתח ביתו מבחוץ**, היינו, עיקר מצות נר חנוכה להמשיך אור תורה, וע"י התורה יומשך לנו פרנסה, בסוד **אם אין תורה אין קמח**.

אבל בשעת הסכנה, רומז לזמן הזה, שהוא שעת הסכנה, ואנחנו בגלות המר, **מניחו על שלחנו**, היינו, שע"י מצות נר חנוכה, ישפיע לנו השי"ת קודם טובות עולם הזה,

וזו **על שלחנו** דייקא, כי אין בכחנו לעסוק בתורה מתוך דוחק הפרנסה, רק ע"י השפעות טובות, אמן.

**וירא כי לא יכול לו ויגע בכף ירכו**

ובילקוט ראובני, **אלו יוצאי ירכו נדב ואביהוא**, והוא פלא!

נראה לפרש ע"פ מה שכתבתי בפרשת אחרי, לפרש דברי המדרש, (פליאה) **בשעה שנכנסו שני פולסין דנורא לתוך חוטמיהון של נדב ואביהוא ענו שרפי קודש השיבנו ד' אליך ונשובה**, והוא, כי נדב ואביהוא אחזו במדרגה גדולה, בבחינת הפקרות, לבל לעבוד עבור הפרנסה, רק להיות עובד ד', ללמוד תורה, ולבל יעסוק בשום מו"מ.

וזהו שאמרו ז"ל, שנענשו על שלא נשאו נשים, רומז לפרנסה, ע"ד, **ראה חיים עם אשה** כו', (ועיי"ש בפרש"י שכתב דהיינו ללמוד אומנות להתפרנס), וגם אמרו ז"ל, **ריחיים על צוארו ויעסוק בתורה**, ע"כ, המה לא נשאו נשים, רק להיות כבחינת שרפי קודש.

והנה אמרו ז"ל, **אם אין קמח אין תורה אם אין תורה אין קמח**, ואיתא **באלשיך הקדוש** דזהו הויכוח שבין כנסת ישראל להקב"ה, אנחנו טוענים שהקב"ה ישוב אלינו תחלה להשפיע לנו פרנסה מקודם, ואח"כ נהי' עוסקים בתורה, כי בלא הרחבה גדולה קשה לימוד התורה, והקב"ה כביכול טוען, שצריך תחלה תורה. ע' **באלשיך הק'** בתהלים פ"ד פס' ו ובמשלי פ"ג פס' א.

לזאת, כאשר נדב ואביהוא נתעלו למעלה, ונסתלקו, ונעשה מהם שרפי קודש, יען, כי מדרגתם היתה גדולה עד מאוד, אשר לא יכלו לסבול עולם הזה, כי בעולם הזה צריך פרנסה, והמה היו אוחזים במדרגה גדולה, ע"כ נסתלקו למעלה, כי לימוד זה לא שייך לעולם הזה, רק בשמי מרום, בין שרפי מעלה, וכאשר ראו שרפי קודש זאת, שפיר אמרו, **השיבנו ד' אליך ונשובה**.

היינו, כיון שכן, הרי צריך שהקב"ה ישוב אלינו תחלה, להשפיע פרנסה, כיון שאנו רואים שנדב ואביהוא נסתלקו, בשביל שלא עבדו עבור הפרנסה ג"כ, וזהו, **השיבנו ד' אליך תחלה**, ואח"כ ונשובה.

וזו היתה מלחמת יעקב עם שרו של עשו, כי שר של עשו היה טוען, כיון שעשו לקח עולם הזה, ויעקב עולם הבא, א"כ, הרחבה ועשירות ופרנסה שייכים רק לעשו, אבל ליעקב די בתורה לבד, ולהיות לומד תורה מתוך דוחק.

לזאת, **ויאב"ק איש עמו**, שהעלו אבק, ואיתא במדרש, אין ישראל מצליחין בפרקמטיא, אלא בזכות אבק של יעקב, והיינו, כי אז היתה התאבקות עבור פרנסת ישראל, כי יעקב הי' טוען, שא"א לימוד תורה בלתי פרנסה מקודם.

וכאשר ראה שר של עשו כי לא יכול לו, כי הצדק עם יעקב, כי בעולם הזה צריך פרנסה קודם לתורה, ע"כ, נגע בכף ירכו, אלו נדב ואביהוא, היינו, שלפי"ז, כיון דלפי דעת יעקב, שצריך פרנסה מקודם, א"כ, הלימוד של נדב ואביהוא, אינו לימוד טוב עבור עולם הזה, ומהראוי שיסתלקו למעלה, כי לימוד זה שייך רק לשרפי מעלה.

לזאת שפיר שייך דברי הילקוט הנ"ל, **ויגע בכף ירכו אלו נדב ואביהוא**.

## ספה"ק מראה יחזקאל
### מרבה"ק ר' יחזקאל פאנעט מדעעש

ויהי לי שור וחמור כו', איתא במדרש, **שור זה יוסף שנאמר בכור שורו הדר לו חמור זה יששכר, צאן שה פזורה ישראל, עבד ושפחה, הנה כעיני עבדים** כו'.

להבין הדברים, נ"ל, עפימ"ש, **ויאבק איש עמו עד עלות השחר וירא כי לא יכול לו ויגע** כו' **ותקע כף ירך יעקב בהאבקו עמו** כו'.

א: והדברים קשים להבין: איך כח יעקב גדול כ"כ? והאיך ישוער כח מלאך נגד כח אדם? והלא משה רבינו ע"ה, כשעלה למרום נזדעזע מהמלאכים!

ב: ואם באמת לא היה יכול המלאך לקרב אצלו, האיך הזיקו ביריכו?

ג: ועוד, דמשמעות הכתוב, **ותקע כף ירך יעקב בהאבקו עמו**, משמע, שלא מן הנגיעה של המלאך נתקע (רק אשר קרה לו כך, בזמן ההוא), ד(אם כוונתו שתקע ע"י המלאך) היל"ל 'בנגעו בו'!

ד: ועוד, מ"ש **כי שרית** כו' **ותוכל**, הלא היה צולע על יריכו?

ה: ועוד, מה ענין אכילת גיד הנשה לכאן?

ו: ואיך שייך ע"ז (שתקע כף יעקב שהוא בן אדם), הטעם, שלא לאכול גיד הנשה של בהמה?

אמנם, הנלע"ד, בשנבין תחלה, מפני מה נאסר לאדם הראשון בשר תאוה ולנח הותר?

והוא, דודאי לכאורה נגד הטבע שיאכל אדם בשר!

ז: וכי בשביל שרוצה למלאות תאותו ולאכול פטומות, יצער את הבעל חי? וצער ב"ח הוא מדאורייתא! ומאין יהיה לו כח זה, להמית בעל חי?

ובאמת, לאדה"ר לא הוצרך לאסור כלל בשר תאוה, כי הוא אסור מצד הסברא, (סנהדרין ותוס' נו:)

אבל הענין הוא, שבכל דבר ישנם ניצוצות קדושות, והוויות, המהוה אותן מאין ליש, והכל מתאוים לחזור לשרשן,

וכמ"ש דוד במזמור, **הללו את ה' מן הארץ** כו' **יהללו את שם ה'**, שיהיה להם העלאה (**מן הארצ**(יות))

וזה נעשה בזמן שבית המקדש היה קיים, ע"י הקרבנות, שהיה עמוד העשן מתמר ועולה, כמ"ש, **אשה ריח נחוח לה'**, והם כנגד ד' אותיות של השם.

וע"כ אמרו, **בזמן שאין בית המקדש קיים שלחנו של אדם מכפר**, שבכח האכילה ההיא עובד את השי"ת בין בלימוד או בתפלה או במשא ומתן שמקיים **בכל דרכיך דעהו**.

וע"כ עם הארץ אסור לאכול בשר, שאינו אוכל רק למלאות תאותו, אסור לו לצער את הבע"ח, כי אף הוא כבהמה, כמ"ש, **אלו בני אדם שדומין לבהמה**, וע"כ, לאדה"ר נאסר בשר תאוה.

רק אח"כ, גבי נח, כשראה הקדוש ברוך הוא, שהקריב קרבן, וידע להעלות חלקי הניצוצות, אז הותר לו בשר תאוה, כי מעכשיו ידע לתקן הדבר באכילתו (ובזה נתיישב קושיא ז: וכי בשביל שרוצה למלאות תאותו ולאכול פטומות, יצער את הבעל חי? וצער ב"ח הוא מדאורייתא! ומאין יהיה לו כח זה, להמית בעל חי?)

ומזה נמשך שיש למלכות ממשלה להעלות מסים על אכילת בשר, כמ"ש, **והיה כאשר תריד**, מחמת שאין הישראל מעלין באכילתן צד הקדושה, הם צריכין להעלות מס על זה, כדין פורק עול תורה, שנותנין עליו עול דרך ארץ ומלכות.

וזהו נקרא **גיד הנשה**, שנשה ממקומו, דהיינו הקדוש ברוך הוא, שהוא מקומו של עולם (**ע"כ לא יאכלו גיד** ובשר **הנשה** ממקומו של עולם, לשם תאוה)

ועלייה שלו, עלייה אחרת (שבמקום להעלותו ע"י כונה לש"ש, יתעלה ע"י הזיכוך שע"י צער המיסים), כמ"ש, **כי שכחת אלקי ישעך וצור מעוך לא זכרת** כו' **וזמורת** (מלכות) **זר תזרענו** (ע"י המיסים).

והנה, בודאי לכל אדם נדמה בדעתו, שהוא עובד השם, ויוצא י"ח, והוא מחמת שהיצה"ר מסמא את העינים, ומטעו מדרך האמת, וזה הוא עיקר הכל, כי, אם האדם לא יסור מדרך האמת, בודאי אין חטא בא על ידו, כי תמיד יהיה נגדו פחד השי"ת העומד עליו...

והנה, זה היה ג"כ תחלת הקלקול של אדם הראשון, ע"י שהנחש אחז עצמו בשקר, ולכך נתקצצו רגליו, כי שקר אין לו רגלים,

וידוע, שאין שום מסטין ומקטרג יכול להזיק את האדם אם לא שהאדם בעצמו תועה מן הדרך השכל.

ולכן היה יכול הנחש להסית את חוה, לפי שאמרה ג"כ שקר והוסיפה שאסור גם הנגיעה...

והנה יעקב אבינו היה צריך לתקן מדת אמת, ולכן נתגלגל לביתו של לבן, שהיה תכלית השקר, להוציא ממנו כל הניצוצות הקדושות שבו.

וזהו היה ענין הצאן שהיה רועה כמבואר הכל בספרים.

אמנם המתאבק עם מנוול מתנוול, לזה היה צריך לאחוז ג"כ בשקר, כמ"ש, אחיו אני ברמאות,

ולכך היה ללבן קצת שליטה עליו.

וזה"ש, **ויאבק איש עמו עד עלות השחר**, שהוא האמת. כמ"ש, **אם זרחה השמש עליו** (**אם ברור לך כשמש**), וגם התורה נקראת כן (שבת ל: עה"פ **מה יתרון לאדם וכו' תחת השמש**)

והיינו, **עד** שאחז עצמו בתורת האמת,

(פירוש א:) והיינו, **עד** שאחז עצמו (הס"מ, להאבק עם מדת **עלות השחר**, דהיינו) **בתורת האמת**, (מדתו של יעקב).

(פירוש ב:) **והיינו** (שלא הצליח להפיל את יעקב, רק נלחם יעקב נגד נסיונותיו), **עד** ש(הצליח ו)**אחז עצמו** (יעקב בשלימות, במדת **עלות השחר**, דהיינו) **בתורת האמת**.

ואז נגע בכף יריכו, שראה להביאו לידי שקר, וממילא נקע כף יריכו, ש(הירך) **הוא** (קשור למדת) **האמת** (ע' ילק"ש בראשית רמז ג), **שיש לו רגלים** (וירכים, ואע"פ שלא הורידו ממדתו אעפ"כ הצליח להחליש את האבר הקשור למדה זו)

דהיינו בהאבק עמו, ע"י **האבקה עצמה**, **נעשה זה** (כי יעקב, במקום לנטות ולברוח ממנו, נכנס עמו בדין ודברים, להאבק עמו)

וכמ"ש **האלשיך**, ע"פ **אם יפתוך חטאים אל תאבה**, שאין לך לכנוס עמו כלל בדין ודברים, רק לנטות ממנו, כי אי אפשר לצאת נקי. (וכמו אצל לבן כנ"ל. **ובזה** נתיישב קושיא ג: משמעות הכתוב, **ותקע כף ירך יעקב בהאבקו עמו**, משמע, שלא מן הנגיעה של המלאך נתקע (רק אשר קרה לו כך, בזמן ההוא), ד(אם כוונתו שתקע ע"י המלאך) הי"ל 'בנגעו בו'.)

***(העתק האלשיך משלי פרק א: י) בני אם יפתוך חטאים אל תֹּבֵא... שהיישמר, פן ואל התחבר לרשעים, ולפתויים אל תאבה, פן יסירו את לבך מאחרי תורת ה'...***

***עצה טובה קא משמע ליה, אל ידחה, את המפתים בטענות פן ידחום בחלקות ויתפתה, רק יאמר שאינו רוצה! בבלי טענה.***

***וזה אומרו, אל תֹּבֵא: (אל תאבה, שאך ורק יאמר שאינו רוצה, ולא יותר)***

(המשך ס' מראה יחזקאל) וזהו, **על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה**, דהיינו האכילה, שאינו בכוונה באמת לאמתו, שנשה ממקומו, כי **דובר שקרים לא יכון לנגד עיניו** (ובזה נתיישב קושיא ה: מה ענין אכילת גיד הנשה לכאן?

**וקושיא** ו: ואיך שייך ע"ז (שתקע כף יעקב שהוא בן אדם), הטעם, שלא לאכול גיד הנשה של בהמה?)

ואעפי"כ, יעקב עשה את שלו, והוציא ממנו כל הניצוצות הקדושות... וזה"ש לו, **כי שרית עו' ותוכל** (ברוחני, כי אע"פ שהצליח להחליש את ירכו הגשמי, אבר הקשור למדת האמת, אבל לא את מדת אמת הרוחני בעצם,

**ובזה** נתיישב קושיא א: איך כח יעקב גדול כ"כ? והאיך ישוער כח מלאך נגד כח אדם? והלא משה רבינו ע"ה, כשעלה למרום נזדעזע מהמלאכים!

**ומיישב** כי ויוכל לו פי' שהתגבר על נסיון השקר אשר המלאך ניסהו, ולא שהחליש יעקב את 'גוף' המלאך.

**וקושיא** ב: אם באמת לא היה יכול המלאך לקרב אצלו, האיך הזיקו ביריכו?

**וקושיא** ד: **כי שרית** כו' **ותוכל**, הלא היה צולע על יריכו?)

— — —

## ספה"ק הת"ם סופר
### מרבה"ק ר' משה סופר

—

**ויירא יעקב מאוד ויצר לו:**

**האלשיך** ז"ל פי', **ויירא יעקב מאוד ויצר לו**, שזה (אשר **ויירא יעקב**, היינו מזה) שנפל עליו פחד ויראה, מזה (בעצמו, **ויצר לו**, היינו ש)היה מיצר יעקב, (כי מזה היה נראה לו שנפל מבטחונו), כיון שעד עתה היה לבו בוטח בה'.

וזה שרמז יעקב בתפילתו - לפי פרש"י... **כי במקלי עברתי, שנתן מקלו בירדן** וגו', וזה אות על בטחוני.

**ועתה הייתי לשני מחנות**, מפחד עשו.

וזה סימן, שצריך לעזר ולישועה, (שיחזור לדרגת בטחונו), ולזאת התפלל, **הצילני נא מיד אחי מיד עשו** (שלא אתיירא ממנו, שאזכה להיות **בוטח בה'**, שע"ז **חסד יסובבנו**).

***(העתק מאלשיך תהלים פרק כו) אם תחנה עלי מחנה, הוא בהזכיר מאמרם ז"ל, על הדוא תלמיד דהוה מירתת, אמר לו רבו, 'חטאה אתי', דכתיב, פחדו בציון חטאים כו',***

***וכן כתבנו על פסוק, ויירא יעקב מאד - ויצר לו, כי בראות יעקב שהיה לו מורא בלבו מעשו, היצר לו על המורא, באומרו:***

***אם לא שיש עלי איזה חטא,***

***או שאני חייב לאחי על מה שלקחתי ממנו הברכה, לא היתה יראה נופלת עלי***

*(א"ה: אגב משמע מדבריו שאע"פ שמשמים אינו נחשב לחטא, אעפ"כ, כיון שמדינא דמלכותא וכדומה, הוא חייב, מספקת לגרום יראה)*

***וזהו "ויירא יעקב מאד", ואז "ויצר לו" על היראה שנפלה עליו, באומרו, כי היא הוראת חטא.***

***ועל דרך זה תהיה כוונת דוד, באומרו, הנה, כאשר תחנה עלי מחנה, שחונה, נגדי מרחוק, (אם) אני רואה, שלא יירא לבי, כי אין מורא נופלת בלבי, או, אני מתחזק, באומרי, כי אין עלי חטא, להפחיד לבי.***

***ועל כן, כשתקום עלי מלחמה, מהמחנה ההוא, בואת אני בוטח, בהוראה זו שראיתי (בלבי), שמראות (שכאשר ראיתי את) המחנה חונה עלי, אין יראה בלבי, (בזאת בעצמה) אני בוטח שאנצח המלחמה.***

***באופן שמשני הסוגים של האויבים אינו מיצר כלל***

*(א: כי אין עלי חטאים, ואשר על כן לא נפל עלי יראה וחסרון בטחון, שהם אויבים הרוחניים,*

*ב: וע"כ אינני מיצר שיצליחו אויבים הגשמיים)*